Ч. 220 (10.897) Львів, середа 6. жовтня 1926. Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Український Ярмарок.

Відкриття Ярмарку. — Конференція в справі ширшого здійснення станиславівської ініціятиви. — Загальне враження.

Станиславів, 3. жовтня 1926.

Ясний, сонішний день. Потоки лагідного, осінного проміння спливають на першу примусову столицю Зах. України. По вулицях снується святочно прибрана публика. З двірця постійно, за приїздом якогонебудь поїзду, напливають все нові гості до салі „Сокола" на вул. Третього Мая. Окремо приїзджає Львів в кількости 150 осіб. Львівських гостей вітає представник Станиславова, член орг. комітету інж. Дутка. Пізнішим поспішним поїздом приїзджає зі Львова ще кількадесять осіб — так, що кількість Львовян переступає цифру 200 осіб.

З признанням годиться зазначити, що Львів виступив у Станиславові не лише помітно численно, не лише скількостево, але й якостево. Між львівськими гостями помітили ми представників майже всіх центральних установ, як д-р Ст. Федак і Я. Колтунюк („Дністер"), М. Заячківський („Нар. Торговля"), Ю. Павликовський (Кр. Союз Ревізійний), О. Луцький (Сільський Господар"), д-р К. Левицький і О. Саєвич (Центробанк), д-р А. Говикович („Зем. Банк Гіпот."), „Міщанське Брацтво" зявилося під проводом свого голови В. Гресяка, видавництво „Друкар" під проводом П. Буцика і В. Кубійського в кількости десятьох осіб (між якими замітили ми ветерана друкарської штуки О. Гузара). З визначніших діячів помітили ми голову Українського Нац.-Дем. Обєднення д-ра Дм. Левицького і гол. секр. В. Целевича, д-ра В. Бачинського, о. прал. Кувицького, о. Л. Лопатинського. Явилися й представники української преси (Ф. Федорців — „Діло", Д. Палїв — „Новий Час"). З Коломиї приїхало понад 80 осіб. Між публикою завримітили ми голову соц.-рад. партії д-ра Л. Бачинського і заст. голови д-ра Ів. Макуха. Також з инших місцевостей, як Стрий, Чортків, Надвірна, Бережани, Калуш, Долина, Товмач і ин. бачили ми численно прибувших представників. Рясно було заступлене українське жіноцтво.

Скоро заповнюється велике подвіря між салею „Сокола" і будинком „Рідної Школи"). Біля святочно прибраних воріт ростуть все нові десятки гостей, що бажалиб якнайскорше дістатися до середини. В означеному часі (год. 12 в пол.) на спеціяльно збудованій трибуні зявляється поважна, симпатична постать невтомного народнього робітника д-ра В. Яновича. Він вказує на ініціятиву станиславівського громадянства. Перший український ярмарок зперед двох літ мав скромний, льокальний характер. Другий зріс над сподівання до ширших розмірів, обіймаючи майже всю нашу територію з моментом, як до станиславівської ініціятиви приєдналася кооперація і господарство. II-гий Український Ярмарок є виявом нашої національної тугости. Він доказує, що наша нація є жива, що хоче жити і всесторонно розвиватися.

Після того явився на трибуні сподвижник нашого нового кооперативного руху інж. Ю. Павликовський, який в імени кооперації, обєднаної в Кр. Союзі Ревізійнім, вказує на прояви нашого господарського поступу, на зріст кооперації й індивідуальних підприємств. Громадянство починає розуміти, що матеріяльні цінности є основою культурних, що матеріяльні досягнення є базою нашого культурного і політичного розвитку. Зупиняючись на взаємовідносинах між кооперацією і приватною ініціятивою, зазначує промовець, що тут не може бути ексклюзивности, тільки гармонія. Нинішній ярмарок є проявою народньої сили, ціль виставки: перегляд проявлених або проявляючих сил. Громадянство приходить до переконання, що доля народу кується не за кулісами, і в щоденному труді, в будснівому витворюванні нових матеріяльних і культурних сил нації. Ярмарок відбувається в накиненому нам центрі нашого державного життя. Цінимо ініціятиву Станиславова, яку будемо старатися реалізувати у Львові.

З черги виступив з гарно обдуманою промовою-привітом від „Сільського Господаря" дир. Остап Луцький. З питомою собі живістю і прегарною дикцією вказує бесідник на потребу всебічности національної культури, бо нація, що не має своєї виразної культури, не є нацією. Сходячи з вершин наших мрій, мусимо героїзмом буднів простувати знову на вершини, але певно й непохитно. Коли чим доробимося як нація, то розвиненим наших господарських засобів, що буде найпевнішою основою всіх инших наших досягнень.

Вкінці в імени львівського „Міщанського Брацтва" промовляв його голова В. Гресяк, вітаючи станиславівський ярмарок, як прояву відродження українського міщанства взагалі. Висловлюючись з подивом про ініціятиву Станиславова і бажаючи ярмаркові всяких успіхів, бесідник надіється, що при дружній і видатній співпраці верне та доба, коли українська земля плила медом і молоком.

На тому скінчилися промови-привіти. Ще відчитано привітні телеграми (між иншим від відомого львівського купця Романа Зубика, який у важних купецьких справах був примушений виїхати до Варшави) і голова Орг. Комітету д-р В. Янович попрямував у супроводі членів комітету і представників громадських установ до входу салі „Сокола". Перетявши ленту, що символічним способом загороджувала вхід до салі, відкрив ярмарок і виставку. Численно зібрана публика ринула в салю.

Пополудні (в год. 4-тій в салі „Української Бесіди") відбулася конференція представників громадських установ у справі переміни Українського Ярмарку в загально-краєву, постійну установу, яка булаб щорічним мірилом нашого господарського поступу. Від Організ. Комітету Українського Ярмарку відкрив конференцію інж. Дяків. Провід нарад обняв дир. О. Луцький. Перший забрав голос З. Пеленський і — перевівши анальогію з иншими ярмарками, вказав на потребу постійної органїзаційної установи, яка взялаб на себе обовязки уладжувати щорічні ярмарки. Цю думку можна здійснити у формі кооперативи, або окремого товариства. З черги підтримував цю думку проф. Бабин. В дискусії забирали голос редакторка „Жіночої Долі" О. Кисілевська (Ольга Галичанка), вказуючи на потребу спопуляризування цеї ідеї між селянством та приноровлення нашої продукції до соціяльного укладу нашого громадянства. Довшу промову виголосив голова конференції О. Луцький. Вкінці промовляв дир. ткацьких курсів „Рідної Школи" в Борщеві Гораль, після чого вибрано комітет, якому доручено перевести в життя постанови конференції. До комітету вибрано: М. Заячківського, Ю. Шепаровича, інж. Ю. Павликовського, М. Гаврисевича, інж. Палія (зі Стрия), М. Галібея, М. Стефанівського, В. Гресяка, Р. Зубика, Е. Мартинця та представників української преси.

Станиславівський Ярмарок, хоч стиснений в двох будинках (салі „Сокола" і шкільнім будинку „Рідної Школи"), робить незвичайно додатнє враження. Переважають фірми львівські і станиславівські (перші більш загального характеру, другі спеціяльного). Поверхню обох будинків використано до крайних границь. Деякі фірми не можуть представити публиці всіх своїх експонатів за відсутністю місця. Перший будинок (салю, естраду і в льожі) заняло здебільшого купецтво, другий будинок — господарство і народній промисл.

Залишаючи докладніший перегляд експонуючих фірм і виставлених експонатів до найближчого часу, годиться піднести великий ідейний капітал і невтомну працю Орг. Комітету, який в короткому часі вспів зробити дуже велику роботу. Хоч станиславівський ярмарок всетаки є скромною манїфестацією наших економічних досягнень, то в пропорції до часу, витраченого на його підготовку, є він величною ілюстрацією надмірної праці комітету, а в першу чергу інж. Дякова й інж. Дутки. Через салі будинків і подвіря переваюється розсміяна, радісна людська хвиля, між якою тут і там зявиться стурбоване обличчя інж. Дякова. Але загальна радість кидає світляне проміння і на його втомлене лице. Над Станиславовом ясне осіннє сонце... Першого дня ярмарку відвідало виставку понад дві тисячі осіб. Рано бачили ми виключно інтелігенцію. Попол. почали зявлятися селяне, цікавлячись головно господарським відділом. Прикро вражала відсутність при відкритті ярмарку представників станиславівської Консисторії.

Другий день Українського Ярмарку.

Станиславів, 4. жовтня 1926.

(Телєгр.) Фреквенція гостей сьогодні ще збільшилася. Численно зявляється селянство. Ярмарок відвідало нині понад 80 священиків. Зявилися станиславівські школи під проводом учителів. Також польська і жидівська інтелігенція численно відвідує ярмарок. Успіх ярмарку на основі двох перших днів запевнений.

З польських справ.

Варшава, 4. жовтня 1926.

Вважають певним, що міністром закордонних справ буде дотеперішній міністр Залеський, а кн. Радзівіл мав би бути іменований польським послом у Берліні. Дотеперішній польський посол у Берліні одержав би инше становище. — В найближчому часі має бути підписане іменування бувш. мін. внутр. справ Млодзяновського білостоцьким воєводою на місце Рембського, який обійме тернопільське воєвідство. Дотеперішній тернопільський воєвода Юристовський буде перенесений на инше становище, або піде в стан спочинку.

З судової салі.

Увільнення ред. Бобинського.

Львів, 5. жовтня 1926.

Вчора закінчилася судова розправа проти відповідального редактора „Світла" Василя Бобинського його увільненням. В доповненні нашого звідомлення, поміщеного на останній стороні, подаємо на отсьому місці закінчення розправи.

Після відчитання всіх актів і залучників забрав слово оборонець д-р Шухевич і поставив кілька внесень, які трибунал відкинув. З черги забрав слово прок. Ланевський, що після півгодинної промови поставив суддям присяжним три питання. На тім розправу перервано до 4. год. попол.

Пополуднева розправа зачалася з півгодинним опізненням. Забрав голос обор. д-р Шухевич, що в знаменитих правничих виводах збивав закиди акту обвинувачення. Промова своєю залізною льогікою і влучними арґументами зробила помітне враження. Коротке резюме, що скорше подобало на обвинувачення, виголосив провідник розправи радн. Ангельський. Присяжні судді пішли на нараду й відповіли на поставлені їм питання так: На перше питання (§ 58 — головна зрада) 12 голосами ні; на друге евентуальне питання (§ 65) 6 так, 6 ні; на третє питання (ширення ворожнечі до поодиноких клас і погорди до властей) 7 ні, 5 так. На основі того вердикту трибунал видав увільняючий присуд і обв. Бобинського випущено негайно після 5-місячної вязниці на волю.

Біржа.

Гроші.

Долар у приватних оборотах 8·935 зол.

Збіжа.

Слабше зацікавлення пшеницею, тому ціни падуть. Достаточна подача жита при відповіднім попиті, ціни йдуть в гору. Овес пошукуваний і дорожіє. Тенденція, за виїмкою пшениці, знижкова. Пшениця двірська 44—45, пшениця селянська 41·50—42·50, жито 31·50—32·50, ячмінь 27—27·20, ячмінь пастівний 24·75—25·25, овес 24—25, бараболі промислові 5·25—5·75, гречка 28·75—29·25.

Головний торреадор.

Львів, 5. жовтня 1926.

Ініціятор і керманич травневого перевороту в Польщі та формальний побідник над всесильною вшехпольською мафією, марш. Пілсудський рішився знову виступити на широку арену суспільно-політичного життя зпоза полотняних куліс польського радикально-демократичного табору. Як у травні став він на чолі збройних сил проти пануючого шовіністично-реакційного табору, так тепер обняв керму державним кораблем Польщі у своїм власнім імени, бо досі заступав він себе приятелями і прихильниками, задержуючи за собою становище суфлєра і погрозливо-репресійного пастуха в одній особі. Досі, хоч був головною спружиною примітивної екзекутивно-держ. польської машини, то на герці зі своїми численними противниками висилав він меншу братію. Тепер рішився виступити сам, що вказує на повагу ситуації, на загострення конфлікту, на вступлення в рішаючу фазу боротьби двох воюючих таборів. В травні марш. Пілсудський відніс побіду над польським хіснізмом у збройній зустрічі; тепер будемо свідками впертих змагань цих двох таборів на суспільно-політичній арені.

Сучасна доба польського суспільно-політичного життя є добою ігрищ, в яких будуть використані всі сили і засоби не лише під проводом, але й при чинній участи передових торреадорів. А на чолі радикально-демократичного польського табору головний і безкомпромісовий терреадор маршалок Пілсудський.

Торреадори!

Мусять же вони мати й свою коняку, на якій виступають у зустрічі. Є нею польський сойм, законодатно представницька установа сучасної Польщі. Від самого початку істнування приверненої до державного життя із зародком смертельних недуг Польщі — є ми свідками, як ця нещасна коняка задихається, знемагає й упадає знесилена під ударами батогів безсердечних торреадорів. Гине вона на очах, одначе ні одна, ні друга сторона не має відваги доконати її, тільки знущається далі, держачи її при нужденному і безславному животінні.

Вже після травневої побіди здавалося, що її наслідком буде розпущення другого сойму. Уряд, проти якого збройно виступив марш. Пілсудський, був не тільки еманацією сойму. На протязі свого істнування ні разу той сойм не міг здобутися на инший уряд, крім хієнопястівського з менше або більше природними чи неприродними додатками з тзв. лівиці. Упадок уряду повинен був неминуче потягнути за собою смерть сойму. Тимчасом сталося инакше. Обі воюючі сторони зберігли цю установу: Пілсудський як живий доказ свого тріюмфу, як полонника, привязаного до свого побідного воза, — реакційно шовіністичний табор як інструмент своїх змагань з побідником. І сьогодні той нещасний сойм є бездушним, неорганічним мячем, який копають обі сторони, даючи численній публиці сумне видовище пониження „законодатної" установи. Зновуж сам сойм дійшов до тави.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 444/26. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Dilo" Nr. 2 5 (10,891) z dnia 30 września 1926 pod tytułem: „Bez puttja" w ustępach a) między słowami nezminenomu skladi a Z druhoho boku, b) od słów: szczobu tilky wczoras-ni do końca artykułu zawiera znamiona ad a) występku z § 300 ad b) zbrodni z § 65 a) ustawy karnej, uznał dokonaną w dniu 29. września 1926 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 494 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. us. o druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów, dnia 30. września 1926 r.

Hawel.

дискусії над обома рефератами виголосили довші промови пп. Олекса Багрій і п. Микола Кульмин, ілюструючи свої виводи подіями з місцевого життя. В тригодинній дискусії, в якій між ин. замітні були голоси п-і Кулицької, Василя Зварича, Федька Янорівського, Андрія Сілінського, обговорено всі болячки нашого теперішнього життя. Підчеркнути треба, що на вічу явилося жіноцтво, яке своїми окликами підчас промов доказало, що громадянськими справами інтересується. Хоч віче відбулося в святошний день, було заступлене також духовенство в особах о. дек. Василя Молчка з Остаповець, о. Миколи Яновича з Озірної, о. Кулицького з Покропивної і о. Рол. Бобидика з Білковець.

Ухвалено резолюції, в яких запротестовано проти вкорочування прав українського народу на полі шкільництва, земельної справи, церкви, самоуправи, оподаткування і перепон у повороті нашої політичної і військової еміграції до Рідного Краю.

З музичного життя

Музична школа в Стрию. — Концерт Галі Левицької.

Одним з рухливіших товариств у Стрию є філія Музичного Товариства ім. М. Лисенка, що від кількох років удержує музичну школу. До школи в протягу двох років закуплено два нові фортепяни за ціну около 1.500 амер. долярів і цілу обстановку до трьох шкільних саль. В парі з тим розвивалася і праця в школі, в якій згуртувалось около 70 елевів, що побирають науку від фахових сил під проводом директора проф. Форостини. В ціли освідомлення ширшого загалу з музичною освітою давав учительський збір школи щомісяця популярні відчити з добірною музичною програмою. Одним з проявів музичного життя була м. ин. вистава одної дії з опери „Над Дніпром" (музика проф. Форостини).

Цей шкільний рік розпочався великим концертом пяністки Галі Левицької, теперішньої професорки музичної школи, що відбувся дня 24. ц. м. в салі Народнього Дому з добірною і ріжноманітною програмою. Фортепяновий концерт перший того роду в Стрию. Знаючи упередження нашої публики до фортепяну, з певною тривогою ждали ми на вислід концерту. Та вже по перших звуках твору „Bach — Tausig — Toccata e fuga d moll" кождий відчув, що має перед собою небуденну пяністку, що зуміла з мертвого, здавалось би, інструменту видобути всю велич і красу музичного твору. Від точки до точки програми пяністка викликувала щораз то більше зрозуміння для свого мистецтва. Коли ж прогомоніли звуки форсовної і повної виразу сонати Ліста (фантазія на тему Данте), присутні ще довго були під враженням гри. В почутті вдячности за артистичний пир публика не жалувала оплесків, обдаровуючи концертантку цвітами. Жаль лише, що наша інтелігенція так мало цікавилися тим концертом. За те молодь своєю численною участю дала доказ, що для неї і ця ділянка знання є бажана. В найблизшому часі наша пяністка дасть власний концерт у Львові, тож і львівська публика матиме нагоду пізнати й оцінити її талант.

Стрийський.

Зі спорту.

Ситківкові змагання.

Ситківкові змагання подумані спершу як краєві, минулися з метою, бо залишилися чисто львівськими. Зголосилися, що правда, грачі з провінції, але ізза ріжних причин не стануди до змагань. Зате заціквилося ними львівське громадянство і в погідні дні було все досить видців коло токів Сокола-Батька. Змагання відкрив у неділю 20. вересня в 10. год. рано короткою промовою голова Львівського Ситківкового Клюбу інж. Л. Шепарович і назвав їх першими краєвими. Перший придаток невірний, як і другий. Були вже в нас краєві змагання і були та минули часи, що провінційні грачі виходили переможцями у Львові. Тепер столиця Зах. України держить пальму першенства не лише в ситківці, але й у всіх инших галузях спорту і легкої атлетики.

Одно було вірне в промові інж. Шепаровича, а саме що теперішня українська ситківка стоїть далеко вище від передвоєнної. В самім Львові маємо активних грачів Українців (ок.) поверх сто і значна їх частина станула до змагань у двох клясах: сеніорів і юніорів. У кожній з кляс були ще групи: сінгель, дебль і мікст. Нагороди для переможців були уфундовані українськими установами. І так Народня Гостиниця пожертвувала срібну папіросницю для мистця в сінглю, „Достава" різьблену гарілку, деякі Товариства дали гроші, за які куплено металеві медаліони.

Головними суддями були д-р О. Тисовський і д-р Старосольський, крім них судіювали самі грачі. Вислід змагань за браком свіжих і незнаних грачів не приніс сливе ніяких несподіванок.

У сінглю сеніорів вибився молодий грач і відомий легкоатлет Ю. Старосольський, що побив С. Рожанковського 6:1, 4:6, 6:4 і Процишина 6:0, 6:0 (!), та сам уляг у фіналі вищій техніці З. Сасика. Т. Франко побив п. Слоневського 6:2 і 7:5, але був переможений М. Дрогомирецьким 3:6 і 5:7. Останній, програв зі Сасиком 3:6 і 11:13, так, що Сасик по відступленню проф. О. Кульчицького (з Кросна) і по перемозі над Ю. Старосольським (6:2, 6:1) залишається й далі мистцем української ситківки на р. 1926.

В деблю панів пара Кульчицький—Слоневський побила Рожанковського—Процишина 6:3, 6:2, але сама програла в трьох сетах проти Сасика і Дрогомирецького: 6:4, 5:7, 6:4 головно ізза слабої гри Слоневського.

До мішаної гри сеніорів станули тільки дві пари: Біленька-Сасик проти Копертинської-С. Рожанковського з вислідом 4 : 6 і 6 : 3. Не рішена.

В понеділок на першому місці вдержався Б. Федак, що побив у фіналі Кулечка Н. 7 : 5, 6 : 1, переможця над Чучкевичем 6 : 2, 6 : 2 і Вішковським Ю. 11 : 9, 8 : 6. В деблю з Вішковським побив у фіналі Трохименка-Чужевича 4 : 6, 10 : 8, 8 : 6. В парі з сестрою побив Федак пару Лежогубська-Вішковський 7 : 5 і 6 : 3, потім Чучкевича-Домашнівну 6 : 2, 6 : 4, а у фіналі пару Навроцьких 8 : 6, 6 : 3.

В сінглю пань молода і багатонадійна п-на Дмитріївна побила п-ю О. Навроцьку 6 : 4, 6 : 1, що замало рушалася і була недисципліновaна, і проф. Лежогубську 3 : 6, 6 : 2, 6 : 4.

Щодо способу гри, то між грачами помітні великі ріжниці. Найбільше стилево грають Сасик, Дрогомирецький, Кульчицький і С. Рожанковський. Перший і останній мають найгарнішу серву. Всі чотири люблять низькі й довгі удари, при сітці найрізніший Сасик. Метода Т. Франка заманювати противника до сітки, а потім перекидати йому мяч понад голову показалася доброю проти Слоневського, але не зовсім дописала проти Дрогомирецького. Занадто слабу серву має Ю. Старосольський і за мало плясує і ту хибу трудно йому бігом надробити. Процишин ділить сили між ситківку, легку атлетику й футболь і зрештою має мало тренінгу.

З панночок гарну форму гри мають Копертинська, Струмінська і Дмитріївна, але за слабо плясують і не вміють горішніх ударів.

З юніорів перевисшає всіх Б. Федак технікою, бігом і завзяттям. Вішковський має смішно слабу серву (бальоник), зрештою бігає невтомно і грає дуже уважно. В стрічі його з Кулечком мяч без кінця ходив від одного до другого досить високим і далеким луком. Маю враження, що в юніорах дав би раду Федакові хіба С. Бачинський, розуміється, при пильному тренінгу.

Змагання закінчилися в понеділок (27.IX.) вечером промовою інж. Шепаровича. Потім роздано переможцям нагороди і зроблено спільну знимку.

Організація змагань була добра, мячів не згублено, не було дефіциту. Досвід показує, що на 2-ох кортах годі відбути змагання в 3-ох днях. На краєві змагання одиноко надавався би перший тиждень шкільних ферій. Всякі инші речинці є невідповідні. Л. К. С-ові, себто його президії варто би подумати над тим і перебути конкретні заходи, чи не вдалося би на дальші змагання притягнути грачів з Великої України або вислати туди наших чотирьох що-найліпших тузів.

Т. Ф.

З судової салі.

В. Бобинський перед судом.

В понеділок 4. жовтня почалася у львівському окружному суді перед лавою суддів присяжних карна розправа проти українського поета і відповідального редактора тижневика „Світло" Василя Бобинського.

Обвинувачує прокуратор Ланевський, боронить адв. д-р Ст. Шухевич. Провідником трибуналу надрадник Ангельський, а вотантами рад. Дукет і суддя Млинарський.

Акт обвинувачення закидує В. Бобинському, як відповідальному редакторові „Світла", переступство з § 58 (б. ц.) к. з. (державна зрада) і з § 59 (б) к. з. (держ. зрада). По відчитанню акту обвинувачення виголосив оборонну промову ред. В. Бобинський. Він зазначив, що, редагуючи „Світло", мав на меті поширювання освіти і клясової свідомости серед робітників і селян. При тому користувався все законними і дозволеними способами. Всі числа „Світла" передавав цензурі перед їх поширенням. Без дозволу цензури не видав ні одного числа. Як редактор старався він писати і друкувати тільки такі статті, що не колідували би з законом та обовязуючими приписами конституції. Він старався навіть достосовувати їх зміст до смаку прокуратури, та це було неможливе до переведення в практиці, бо ніколи не можна було збагнути, що в кожному окремому випадку прокураторові подобається, а що ні, що він вважатиме можливим до опублікування, а що ні.

Потім задає обвинуваченому поодинокі питання провідник трибуналу. На них відповідає обвинувачений, що редактором „Світла" був від 1925 р., переважно писав статті до тижневика особисто, але діставав також багато статтей від дописувачів. Статті „Безробіття" сам не писав. За те писав сам статтю п. з. „Мобілізація", таксамо „Вступ до санації в Польщі". Статей „Кривава середа в Стрию", „Недоля політичних вязнів" не писав.

Далі провідник трибуналу вичисляє цілі десятки заголовків поодиноких статтей і заміток, що були в „Світлі" та питає обвинуваченого, чи він був їх автором. Ясно, що серед усіх тих заголовків важко тепер вияснятися обвинуваченому, тимбільше, що перед собою не має ні одного числа „Світла".

Д-р Ст. Шухевич питає, чи в инших газетах, що виходили рівночасно зі „Світлом", не появлялися статті, впр. про події в Стрию, з такою самою тенденцією, як у „Світлі" і не зважаючи на те, не були конфіскoвані. Обвинувачений відповідає, що йому доводилося читати богато статтей у польській та українській пресі на подібні як у „Світлі" теми із такоюж тенденцією, але вони не підлягали конфіскаті.

Далі відчитує протоколянт по порядку всі наведені в акті обвинувачення „злочинні" статті та замітки зі „Світла".

Всячина.

Сучасний Соломон. Є таке місто, в якому вязниця стоїть порожна. Називається воно Клекстонвіль, в Америці, в державі Огайо (Ohio). Ще недавно, рік тому, засуджених сидiло по келіях чимало. Місто не стало праведне по причині заборони алькоголю, або наслідком незвичайно суворих кар. Причина є менше моральна, одначе має свою мораль. Придумав її голова міста Вільбур Даніель, чоловічок скромний, але з сучасним світоглядом. Його дратувала постійна велика сума, яку місто мусіло призначати на утримання вязнів. А злочинність не зменшувалась під впливом вязниці. Тому він придумав таку штуку: Кожний мешканець його міста одержав безплатно льотерійний льос і мав право брати участь у щорічній державній льотерії, на якій міг заробити страшенні гроші — суму, яку місто не потрібувало давати на річне утримання вязнів. Але право до такої виграної можуть мати тільки ті, які за весь рік не будуть карані вязницею. І прошу уявити собі: десятки громадян на саму думку, що можуть стати багатими, без крадіжі та ошуканства, стримались від своїх злодійських учинків. Вязниця порожна. Бурмістр міста Клекстонвіль є гордий на те, що побив рекорд законодавства від часу Гамурабія та Пітагора.

†

В 3-тю річницю смерти
з Полянських
Олени Турянської
відправиться в пятницю 8. Х. с. р.
в год. 8. рано
в Преображенській церкві
ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
на яке запрошує
Муж, Син і Рідня.

Оповістки.

Український Наддніпрянський хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Вівторок 5.Х. Стрий.
Четвер 7.Х. Львів.
Пятниця 8.Х. Львів.
Субота 9.Х. Яворів.
Неділя 10.Х. Яворів. 193 46-?

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:
5. Х. Сандомір.
6. Х. Розвадів. 529 2—?

З Союзу Українських Адвокатів у Львові. До Тов. Адвокатів Делегатур золочівської, львівської, самбірської і стрийської. Дня 9. жовтня ц. р. відбудуться спільні сходини тт. Адвокатів вище згаданих Делегатур у салі Союзу Українських Адвокатів у Львові, вул. Руська ч. 20. І. п., в годині 4 пополудні з таким дневним порядком: 1. Перспективи української адвокатури — реф. д-р Домбчевський. 2. Правничий часопис — реф. д-р Олександер Надрага. 3. Права української мови в судівництві й адміністрації — реф. д-р Пилип Евин. 4. Організаційні справи С. У. А. — референт д-р Евген Щуровський. 5. Внескиі бажання. Просимо товаришів численно явитися. — *Д-р Ярослав Олесницький*, золочівський делегат; *д-р Евген Щуровський*, львівський делегат; *д-р Володимир Гуркевич*, самбірський делегат; *д-р Єронім Калитовський*, стрийський делегат.

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам найдорощу матір та бабуню, бл. п. Каролину з Іскрицьких Лодинську, вдову по священику, в 73 р. життя. Прибиті горем складаємо сею дорогою щиру подяку Впр. о. канонікові Лівинському, парохові Болехова за провід в похоронах, о. деканові Сухому рівнож іза уділення послідньої потіхи, о. канонікові Галандюкові та О. Штайденові, парохові Лисович, що не щадив труду, та прибув звеличати сей сумний обряд. Зокрема дякуємо Впов. Пані Олені Галандюковій, що поспішила з помічю в так гіркій хвилі, а всім знакомим за висказані нам співчуття і відведення Покійної на місце вічного спочинку. — *Діти і внуки.* 661 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

сви член партії, спротивився тому, виходячи з єдино правильного становища, що „Луги“ є апартійними й аполітичними товариствами. У висліді різко замаркованої ріжниці думок д-р Дашкевич уступив з партії, а другого лугового робітника після того „для фасону“ виключено. Ясно, що й тут соц.-рад. партія понесла втрату й осамітнилася через свою непередуману поведінку.

Саме тоді, коли „Сел. Союз“, формально не зриваючи затяжних переговорів з радикалами, вже ввійшов у тісні взаємини з „Нар. Волею“, Секретаріят соц.-рад. партії постановив вступити на конкуренційну дорогу зі „Сел. Союзом“. Дня 18. червня ц. р. звернувся він до Центр. Комітету партії „Нар. Волі“ з пропозицією приступити до переговорів у справі співробітництва обох партій. Одночасно „Гром. Голос“ поставив „Нар. Волі“ запит, чи партія „Народної Волі“ стоїть за українську соборну й самостійну державу“.

„Нар. Воля“, яка ненадійно стала таким цінним фактором у переговорах між „Сел. Союзом“ і соц.-радикалами, відкинула пропозицію останніх, бо

„в інтересі порозуміння, осягненого партією „Народньої Волі“ з УСО. „Селянським Союзом“, до часу остаточного завершення цього порозуміння — ЦК. партії „Нар. Волі“ не уважає можливим приступити до переговорів про співробітництво з політичними групами“.

Щож торкається дразливого питання про самостійну і соборну українську державу, то партія „Нар. Волі“ вийшла з нього досить оригінальним, а на всякий випадок дипльоматичним способом, не давши ясної відповіди, тільки втопивши її в повені прикметної нашим народовольцям фразеольогії.

„Партія „Нар. Волі“ стоїть за українську, соборну, самостійну державу. Уважає клич (тільки клич?) сей позістаючим у згоді з соціялізмом. Партія „Нар. Волі“ не перестає, одначе, мати недовіря до Української Соц. Радикальної Партії, з осібна до її соціялістичного розуміння цього клича“.

Ось тут то, в тому „соціялістичному розумінні“ і вся заковика. Соц.-радикали ставлять питання в позитивній політиці; — народовольці відповідають у площині теорії: мовляв, цей клич є в згоді з соціялізмом. Одначе, видно, що инший зміст вкладають соц.-радикали в свій запит, а инший народовольці в свою відповідь, коли попрікають інтерпелянтів у несоціялістичному розумінні „клича“ та ще й зливають їм голови холодною водою, кажучи, що той запит трактують соц.-радикали „як полємічний метод“, що він є „виявом соціял-патріотичної демагогії“. Діяпазон народовольської дипльоматії є справді дуже широкий, коли з одного боку народовольці стоять за українську соборну й самостійну державу, з другого уважають цей „клич“ згідним зі соціялізмом, а з третього твердять, що соц. радикали не мають „соціялістичного розуміння“ цього клича. Колиб докладніше проаналізувати пітійську фразеольогію цеї відповіди, то таких „боків“ богатогранних народовольців можнаб найти ще більше. Цікаво, як тепер до цеї щонайменше таємної енунціяції партії „Нар. Волі“ поставиться „Сел. Союз“?

А з „Сел. Союзом“, з яким соц.-радикали переговорювали три роки, тепер розійшлися вони як смертельні вороги. Посли з „Сел. Союзу“, які ще недавно на зіздах і нарадах соц.-радикальної партії складали братерські привітання, тепер офензивно виступають проти соц. радикалів, про що свідчить стаття: „До характеристики львівських с. радикалів“ у „Н. Житті“.

Таким чином соц.-радикали осамотнені на цілій лінії. Але може вони у всіх своїх невдачах потішаються тим, що одинокий — найсильніший. Зрештою, побачимо!

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Оживлення німецької торговлі з С. Р. С. Р.

(Від власного кореспондента.)

Берлін, 29-го вересня 1926.

В Харкозі перебуває тепер представник німецької фірми д-р Ц. Отто і Ска (Дальгавзен у Рурській области), що саме заключив з „Донуголем“ договір у справі будови 90 коксових заводів найновішої конструкції. Подібні договори заключив недавно „Донуголь“ з німецькими фірмами Г. Копперса в Ессені й К. Штіля в Реклінггавзені.

Перед кількома днями повернула з Москви німецька комісія хемічної промисловости, заключивши після трьохмісячних переговорів трьохлітню умову в справі доставки до СРСР. анілінових красок, хемікалів і фармацевтичних виробів на загальну суму 200 міліонів нім. марок. На основі цієї умови радянське правительство зобовязується покривати 70 проц. запотребування в хемічних товарах у союзі німецьких хемічних фабрикантів.

Окрему увагу звернуло радянське правительство на німецьку машинову продукцію й замовило до половини вересня ц. р. за 43 міліони марок ріжних машин. Усі ці замовлення робляться в рамах 300-міліонового кредиту.

Кенігсберський міський банк уділив радянському торговельному представництву в Берліні кредит у висоті 1 і пів міліона нім. марок на закупно хліборобських продуктів, а зокрема фасолі й гороху. Рівночасно з тим радянське представництво зобовязалося вести свої збіжеві трансакції через Кенігсберг і користуватися великими новозбудованими магазинами. Кенігсберг стає таким чином центром радянської торговлі з Заходом, яким він був і давніше перед війною.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла“ сконфісковано в трьох місцях статтю „За океаном“. Це 91. чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **„Протидержавна діяльність“.** Філія „Просвіти“ в Калуші повідомила Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові письмом з дня 25. вересня ц. р. ч. 44, що дотеперішній голова цієї філії Вікентій Микласевич, суддя в Калуші на засіданні Виділу філії дня 2. вересня ц. р. вніс резигнацію з головства філії „Просвіти“ по причині наказу його службової влади, Президії Апеляційного Суду у Львові, в якій зазначено, що занимане ним становище голови філії С-ва „Просвіта“ дало підставу до „узасадненого“ підозріння його в антидержавній діяльности. З тої самої причини також суддя Стефан Гладишовський мусів зректись головства „Народного Дому“ в Калуші. Погано з державою, коли їй загрожує діяльність членів просвітніх товариств!

— **Рекорд українського наколесника.** В доповнені поданої нами під названим заголовком замітки в „Новинках“ спорт. тов. „Україна“ подає до нашого відома, що п. Олександер Карпінський, урядовець Земельного Банку Гіпотечного, був на наміченій нами турі в дорозі від дня 8—23. вересня ц. р. Дня 17. вересня опинився в Бориславі, маючи за собою перебутих з горою 560 км. Тут по причині невпинного дощу та розмоклих доріг перечекав 5 днів. Дальші дощі приневолили нашого наколесника вернутись дня 23. вересня з села Ліщині під Дрогобичем залізницею до Львова.

— **Нові польські станиці.** В Полівцях, пов. Чортків, збудовано великий костел, що домінує над цілою околицею, для кольоністів з новоутвореного села Бартошівка й кількох инших дрібних польських кольоній. Одночасно в Полівцях повстала польська парохія. — В Ридодубах тогож повіту здвигнено також костел для місцевих латинників, що творять третину мешканців села. Цей костел збудовано в значній части коштом наших людей, що складали на руки делегатів комітету будови свої лепти по всіх сумежних селах майже без виїмку. — В кількох инших селах чортківського повіту костели в стадії будови або на укінченні. Таким чином в цілому повіті є ще ледви 5—6 сіл без польських костелів.

— **Убийник сестри звільнений.** У маю застрілив у Львові Юрій Ахт свою молоду сестру, невилічимо недужу. Ахтівна була умово недужа, діставала атак божевілля і ставала трагедією рідні, яка не в силі була держати її ні дома, ні в заведенні для божевільних. Ахт хотів жертвуватись для рідні і рішив покласти край її журбі і терпінням сестри. Купив револьвер і убив її. Вчорашній суд присяжних звільнив його зовсім від вини та кари, заперечуючи питання щодо свідомого злочину „морду“, стоячи на становищі, що він ділав із спочутливости.

— **Святошнє признання.** Славні на весь край львівські „Бриґідки“ — відновлені. Вязниця на вул. Казимирівській, яка стала символом вонючих льохів, пішла за прикладом инших львівських будівель — побілених після довгих літ мирного та воєнного бруду. Львівська преса виявляє, що „карне заведення та шпиталь зі новлені і забезпечені в обстанову, що відповідає новітнім приписам гигієни“. При цій святошній нагоді чуємо признання, що до цього часу „Бриґідки“ були в очах суспільности страшними казаматами, без сонця та повітря, призначеними для всякого суспільного намулу, а сам зовнішній їх вигляд полишав осоружне вражіння“. Тіштеся кандидати до „Бриґідок“: відвині цей гріб є побілений.

— **Втомлені львівським життям** два нові громадяне попрощались з ним: один 19 літній пекарський помічник Гіспас, другий — невідомий залізничий урядовець.

— **Злодійська ідиля.** Жінці нашого знайомого пані С. В. трапився на центральній львівській вулиці, Галицькій, у білий день такий випадок: вона йде зі своєю товаришкою і добуває з ручної торбинки хустину до носа. У цей самий мент почуває, що за торбинку щось зачепило: глип оком — нема калитки з грішми. На два кроки перед нею — елєґантний молодий панок, інтеліґент чистої води. Дама підходить до нього і чемним тоном каже: „Будь ласка, віддайте мені, мою калитку“. І панок добуває з кишені калитку дами і сальоновим рухом, без слова, віддає їй свою неадатну добич. Дама вдоволена, що має свої гроші без допомоги поліції і втрати часу на протоколи, злодій також, що має до діла з „джентельменкою“.

— **Земляки з під африканського неба,** що служать від літ у французькій чужинній леґії, звертаються до всіх редакцій, журналів, інституцій і приватних осіб з проханням пересилати їм зайві часописи, журнали або книжки. Запроторені по африканських пустарах і нетрах, наші жовніри місяцями та роками не чують рідного слова і хотіли би не затратити звязку з рідною землею. Деякі з них, скінчивши військову службу, раді би вернутись до краю і вже тепер навязати листування з дівчатами, які згодом хотіли би вийти замуж. Центральною станицею, яка хоче розсилати присланні часописи та книжки своїм товаришам є: 1-er Regiment Etranger, Cooperative Militaire. Mr. Dobjanski Mle 5:97?, Saida, Algerie, Afrique.

— **Для філятелістів.** СРСР. видав з нагоди шестого пролєтарського конгресу есперантистів у Ленінграді одну есперантську марку для пропаганди. Надписи на ній у московській і есперантській мові.

— **Епохальний винахід?** Преса передає неперевірену звістку, що професор хеміко-бактеріольоґічного інституту в Москві Клопіков, винайшов серум проти вагітности жінок. Воно має бути зовсім нешкідливе для здоровля. Колиб це було правдою, тоді людство мало би засіб розвязати кілька проблем першорядної суспільної ваги. Відомо, скільки жертв забирає материнство у жінок недужих або фізично нерозвинених і тих, які не хотячи стати матірями, шукають незаконних і шкідливих засобів.

— **Сучасна Глогорожечка і безсонний молодець.** Спляча царівна з казки виглядає в XX. віці трохи инакше. Є нею п-на Доріс Кентон, в англійськім місті Нотінґгем. 13 місяців тому заснула вона в фотелі, слухаючи радія і спить до цього часу, невпинно, а лікарі не в силі її збудити ніякими середниками. Цими днями її батько повідомив лікарів, що в сні вона піднесла руку, однак вона не збудилась. Дотепні роблять злобну увагу, що цей непробудний сон є наслідком усипляючого впливу радія. Проти цього протестує один 29-літній урядовець Варран, який заявляє, що саме під впливом музики радія не в силі вже спати три місяці, тому, що чує постійно в ухах шум, що вводить його в настрій нервової безсонности.

Івась і Галюся

1. Особи й наміри.

Це Івась і Галя!
Ці діти цікаві
Розважуть Вас гарно
У милій забаві.
А що у них намір
Виступать частіше
Ви плещіть в долоні
Як найголосніше.

Дописи.

Львів. (*Справа школи в Кугаєві*). Маємо в селі шкільний будинок, поставлений перед 30 роками, що находиться тепер в незлім стані; вистарчить дати нові підвалини і піднести будівлю, а школа без закиду до вжитку. І в теперішньому стані можна там учити — будинок є далеко ліпший, як у багатьох инших селах. Одначе місцеві польські організатори видали осуд, що шкільний будинок валиться, що там є „гриб“, тому інспектор не обсаджує вакансу в цій українській школі, а змагає до поширення недавно основаної польської школи Т. Ш. Л. Село Кугаїв є власністю СС. Бенедиктинок, тож нічого дивного, що вони подарували шмат ґрунту, а місцеві Поляки, а радше латинники, яких є може з 15 проц., вибудували на ньому капличку і дім для „кулка польнічого“. В тім домі міститься також мале мешкання, призначене для польської учительки Бохнік. Місцевий лісничий Маріян Загачевський, предсідник місцевої шкільної ради, побережник Кулік, наказний війт Кошилінський і ще кількох роблять політику та загарбують увесь вплив у громаді. Наші господарі борються всіми способами та не мають підмоги від наших організацій. Наш парох о. Мійський, що мешкає у сусідньому селі Вовкові, піддержує справу школи і заохочує нас до просвіти; за його почином внесено протести до міністерства освіти у Варшаві — та всього того за мало. Учеників української народности є у нас 87, а польської 18. Вже минулого року, по перенесенню учителя Поляка з Кугаєва до Товщева, інспектор Закліка рішив, щоби всі діти з української школи ходили на науку до польської, до п. Бохнік — і так воно відбувалося. З початку на переміну приходила ця учителька й до української школи. Відтак змінила плян і наука, оскілько відбувалася, ведена була в польській школі, нарочно нанятій і оплачуваній окремо громадою — а будинок української школи, великий і просторий, стояв пустий і незамешканий. Свідомі громадяне Українці домагаються безумовно відчинення української школи зі шкільним роком 1926/27 і зобовязуються власними фондами перевести направу будинку. Рівночасно просять помочі у львівської організації, інтервенції у властей та домагаються вказівок, на яку дорогу спрямувати належить справу обсадження учительської посади та відчинення української школи в Кугаєві.

Орґанізаційний рух.

Величаве віче в Озірній.

Зборів, 28. вересня 1926.

Заходом Повітового Народнього Комітету в Зборові відбулося в салі „Народнього Дому“ в Озірній дня 27. вересня ц. р. в год. 1-шій в полудне прилюдне віче. Хоч віче було призначене головно для громадян Озірної, на ньому явилися також поблизькі села. Саля призначена на 300—400 осіб, мусіла змістити поверх тисячу людей. Друга тисяча, що не найшла місця в салі, прислухувалася крізь відкриті вікна і двері. Навіть естрада, де урядувала президія віча, була щільно заповнена вічевиками.

Віче відкрив місцевий діяч, член Центрального Комітету УНДО. п. Микола Кузьмин з Озірної, вказуючи на вагу хвилі. По виборі президії в особах п. Олекси Баґрія зі Зборова і п. Теофіля Христинича з Озірної забрав голос делеґат Центрального Комітету п. Олекса Черкавський зі Львова і виголосив реферат про теперішнє політичне положення українського народу. Відтак голова Повітового Народнього Комітету в Зборові д-р Володимир Левицький говорив про найближчі завдання нашої політичної організації. В

кого упадку, до такої затрати самопошани, до такого морального обезвладнення, що сьогодні є він лише відстрашуючим опудалом якогонебудь законодатного представництва.

Зовсім природно, що й тепер, в новій фазі загостреного конфлікту між урядом і соймом, між радикально-демократичним і шовіністично-реакційним табором — зявилися певні твердження в „компетентних колах" і надії серед громадянства на розвязання сойму і розписання нових виборів. Про це трубіла вся польська й жидівська преса, про це говорили міністри і посли, готовлячи вже виборчі бльоки. Тільки наш орган не допускав тієї можливости. Проти всіх „добре поінформованих" органів і чинників ми вперто твердили, що сойм розвязаний не буде — хіба, що сам розвяжеться. Одначе на таку відвагу, на такий героїчний вчинок він не здобудеться. Чому ми так твердили, на чому спиралися ми в своїх твердженнях?

Очевидно, ми не належимо до тих, що є „добре поінформовані", наші висновки витягаємо з льогічної основи ходу подій. Соймова більшість піддержує животіння анемічного й скомпромітованого сойму, уважаючи його надійним, ударно-пригожим засобом в боротьбі з диктатурою Пілсудського. При тому лякається вона свого ослаблення новими виборами. Друга сторона піддержує теперішній сойм, хоч як він їй невигідний, як malum necessarium, як видиму, хоч вже тільки формально пасивну признаку республиканськo парляментарного устрою в Польщі. Розуміється, що побідники тужать за новим соймом, але за своїм соймом, а сьогодні нема ще даних для того, що той сойм буде їх. Пілсудський і його прихильники здають собі справу з того, що розписати вибори в нинішних умовах — значить щонайменше поставити під знак запиту свою побіду. До своєї мети йдуть вони крок за кроком. Спершу треба було вповні опанувати й всеціло підчинити собі армію. За ту справу взявся Пілсудський, і сьогодні вона вже майже закінчена. Польська армія неподільно находиться в руках травневого „демонстранта". Але друга армія, армія бюрократично-цивільна є ще майже в цілости в руках шовіністично реакційного табору. Виступати в умовах повного опанування бюрократичної машини вшехполяками до генерального бою з Хіено Пястом — значить в значній мірі зводити в нівець свою недавню перемогу. Табор Пілсудського мусить мати запоруку виграної, а її тепер він іще не має. Спершу мусить бути перемінена і перетворена бюрократична машина, а після того прийде черга на вибори. І якраз висунення на чоло уряду головного торреадора радикально-демократичного табору вказує, що тепер на денному порядку стоїть справа персональної перевірки польської державної адміністрації. Буде вона — зовсім природно — переведена менше безоглядно, як у війську, але мусить бути здійснена, якщо радикально - демократичний табор має вдержати побіду за собою.

І ще одно: польський націоналістичний табор (народова демократія і її численні відгалуження: християнська демократія, дубалецька християнсько-народова партія, народова партія праці і пястівці) є цупко обєднаний, сконденсований. Ідеольогічна пропаганда вшехполяків запустила вже глибоке коріння в польському громадянстві. За те радикально - демократичний табор є ідеольогічно розпорошений, незвязаний ніякою спільною ідеєю, крім негативної постави до вшехполяків. Всі ті дрібні партії і гуртки, що тепер ховаються під крила Пілсудського, представляють невеличку силу. З них щойно треба творити якусь цілість, їх треба кристалізувати, їм треба дати суцільну ідеольогію А це не мож статися скоро. І тому ясно, що й з тих причин виборчий генеральний бій мусить бути відложений щонайменше на пів року.

Перевівши персональну реорганізацію бюрократичної армії та сконсолідувавши свій розпорошений табор, перевівши його припадковий склад й надихавши його одною думкою, головний торреадор зведе головну битву зі своїми противниками на життя і смерть.

Польський магараджа і його чури.

Промова посла Павла Васильчука, виголошена 24. вересня 1926 р. на пленумі сойму підчас дебати над бюджетовою провізорією на IV. квартал.

(Докінчення.)

Опісля в історії польсько українських взаємин виступили „креси". Що таке „креси"? То ми, той живий товар, що його хочете вжити як кольонізаційного матеріялу. (*Голос: 18-ий вік то Вам зашкодив. Той Василь Вишиваний!*). Потім прийшло до травневого перевороту. Надходив час вибору на становище президента після уступлення п. Войцеховського. Бльок польської лівиці бере мимо в руки керму польської політики і каже: Вертаємо до старого, Українці — брати. Йдемо разом. Цей бльок відбуває конференції, видає декларацію незалежности для Українців, але там, за рижським кордоном, а тут кажуть іти за собою. А потім, у ділах уряду тої польсько демократії, тої лівиці, уряду Бартля-Пілсудського, вилізло шило справжньої фізіономії польської лівиці і шило фактичного вашого відношення, панове, польської лівиці до української справи і до Українців. Знаю дуже добре, що це вам не подобається, але я рішився ці гіркі слова сказати вам в очі і з тої трибуни. Слова ваші і діла ріжняться, панове з лівиці. Таксамо й голову уряду, Пілсудського, вашого божка уважаю, що вчора і нині його політично побили Хієна і Пяст — вони переможуть і скоро покладуть Пілсудського на обі лопатки, або він сам впаде в їх обійми. Тепер між Пілсудським і правицею є тільки спомин особистих старих анімозій. Програмових ріжниць в українській справі між ним і правицею, між вами і правицею, нема. Якаж ріжниця між Визволенєм" і „пілсудчиками", яка ріжниця між ППС. і „пілсудчиками"? Нема ріжниці.

Візьмім наприклад промови. Що то значить голосувати в парляменті за бюджетом? Це значить — піддержувати політику уряду. Панове, не замилюйте нам очей, не робіть річей у політиці, на яких розуміється кожна дитина! І ми обвинувачуємо вас в українофобстві, ми обвинувачуємо вас, що говорите неправду; ви здискваліфіковані в українській справі і ми це обвинувачення кидаємо вам просто в очі.

Слово „бандит" зміняється з часом.

На тлі цієї цілости пригадую собі кілька фактів з нетаких давніх літ. Нині п. марш. Пілсудський може бути неприсутний в соймі, а вся увага сойму обертається довкола його особи та скупчується на одній питанні: „розвяже сойм, чи голосувати за урядом?" Ясно, що марш. Пілсудський може приїхати з Друскеник і цього вам панам досить. (*Голос: Уже приїхав!*). Це все вистарчило і голосування буде добре. Але в 1914 р. російські часописи називали Пілсудського „бандитом", а в 1915 і ці ось тут панове називали його „бандитом". Він був тоді революціонером, який воював з самовідреченням за свободу свого народу, не зважаючи на наруги своїх гнобителів. У подібнім стані находимось ми, яких часто називають „бандитами". (*Голоси протесту*). Я признаю, мої панове, ясні сторінки в житті навіть своїх політичних противників, бо я сам находжусь у стані борця, хоча не маю претенсії до такої величини. (*Голос: А може?*) Може, — побачимо, одначе я ніяк не хотів би дійти до того, до чого дійшов тепер Пілсудський. Бо становище революціонерів, тих, яких ви у своїй пресі і своїй думці називали „бандитами" — становище почесне (*Протести*), куди почесніше, ніж становище п. Корфантого в Скарбофермі. (*Протести*). Бо служба свому народові — це для мене сповідь віри, релігія. Нинішні панове міністри, нпр. п. Млодзяновський — бувший маляр, легіоніст, генерал, воєвода і тепер міністр. І той, хто боровся під прапором свободи з щирим серцем за школу, за свободу свого народу — відмовляє нині права збирати на народній дім, на українську освіту. Той самий міністр, що пише масонські статті, антиклерикальні та ліберальні, старий пепесівський добряга не дає концесії приватній гімназії. (*Чи не комуністичній?*) Той самий Пілсудський, який боровся за землю для свого народу, насилає легіоністів, які відбирають нам землю від нашого селянина. (*Голоси: Хто відбирає? Кому? від хлопа?*)

Революційна наука Поляків.

Відомо, що боротьба почалась, ведеться і буде вестись далі. Байдуже, чи в ній пропаде двох чи десятьох. Але хто в силі передбачити політичну перспективу, той добре знає, в якім напрямку піде хід подій. Все питання в тому, хто довше видержить Повторюю часто своїм землякам, що нам треба вчитись з революційної польської боротьби з літ 1905, 1917 і инших. Ми мусимо зняти такий самий бій і можемо чимало дечого навчитись з історії польської боротьби. (*Голос на правиці: бравнінґом*). Я до бравнінга непридатний, але до часу, заки мене закуєте в кайдани, боротимуся політично (*Протести на правиці*). Ви прийшли на готове. (*П. Поґоновський: Ми боролись словом*). Довгий час, даю слово чести, думав я над тим і ще нині не в силі розяснити собі цього инакше як недугою та кризою думання, яке стає ясним на тлі загальних історичних подій, упадком волі розяснити цього: що ми тут у Польщі мусимо вести боротьбу за мову, за рідну школу, за навчання дітей, за віроісповідання, за молитву для дітей, за свободу, а ви називаєте це большевизмом. Це пімститься на вас.

Тепер зроблю ще одну увагу, яку нехай із стенограми прочитає п. міністр закордонних справ, а ви прийміть це до відома. (*Голос: не переборщуйте!*). Не буду переборщувати. Тут шановний посол отець Станкевич, Білорусин, не большевик і не соціяліст, чесний син свого народу, пригадав вам, що там за кордоном істнує друга частина білоруського народу і там при комуністичній владі, яка на ваш погляд має такі плями, там білоруський нарід має змогу вповні розвиватись. (*Гомін.*)

Непримечні анальоґії.

Прошу панів, я теж не є комуністом, маю честь належати до табору українських незалежників і я також мушу ствердити, що на Радянській Україні є українська держава, хоч із комуністичним устроєм (*Голос: Гарна там держава!*) і хоч обкроєна в своїх атрибутах. В тій державі має український нарід можність плекати національну українську культуру. Є там Українська Академія Наук, на чолі якої стоять відомі вчені як Грушевський, Кримський, Багалій і инші відомі в науковому світі особи, хоч і не комуністи.

Там більшість преси, хоч і в комуністичному дусі, то всеж виходить в українській мові. Там розвивається українська книжка, там нема боротьби за мову, а національного імени і нашої національної чести ніхто там не плюгавить, ніхто не насилує нашого духа і національної амбіції. (*Голос: А церква?*) Так українська національна церква має там відносну свободу, а тут примушують наш нарід до того, щоби він підчинився попам, слугам царизму, а тепер маємо тут кілька соток правосл. церков замкненими. Автокефальні українські стремління в церкві тут ліквідують і переслідують. (*Голос: Чи там ви говорилиб з трибуни як тут?*) Того не знаю. Там нема боротьби за школу, там народня школа, середня і вища є українськими по духу і мові. Щож маємо ми тут, ми кількаміліоновий нарід? Не маємо ні одної української школи навіть народньої, не маємо на цілій Волині, на б. російській займанщині ні одної середньої української школи. На приватні нам теж не позволяють. Панове, чи ви собі здаєте докладно справу з того, що селянин там дістає землю? Тут землю забирають осадники і кольоністи. Панове, чи уявляєте собі та вірите, що той мур рижської лінії остане надовго? (*Голоси: Що це значить?*) Чи ви бодай раз над тим думали. (*Маршалок: Даю вам дві мінути до закінчення*).

Пос. Васильчук: Зараз скінчу. Я нераз говорив на комісії закордонних справ, що українське питання як і білоруське в Польщі виходить далеко поза межі Польщі.

Так, без сумніву це є міжнародні питання і від розвязки українського питання залежить мир на Сході Европи. Не тільки Бріяни і Залеські роблять політику, але політику робить теж життя і відношення сил. Ви, панове, не цініте того, що діється на Сході Европи і не оцінюєте як слід білорусько-української справи. Стан нашого українського населення: господарський, політичний і культурно-освітній у Польщі є одночасно моментом для польських політиків у справі мира. Вибирайте для будучини.

Наше становище до уряду є після цього всього — ясне. Ми проти уряду. Здираємо з нього раз на все фіговий листок демократизму, щоб перед народом заснів голий реакціонер або нездатний премієр та щоби перед судом громадянства не лише польського, але всесвітньої демократії став марш. Пілсудський, колишній революціонер, нині диктатор. Будемо голосувати проти предложеного закону (*Оплески*).

З польсько-німецьких взаємин.

Німецько-польські торговельні переговори.

Як довідуємося, відложено дальші переговори в справі торговельного договору, що мали зачатися 28-ого ц. м., до 11-ого жовтня. Це пересунення речинця сталося, як запевняють, на бажання з польського боку. В поінформованих колах сподіваються, що дальші переговори підуть скорше, бо Польща після запевнень Залеського в Женеві виявить більше уступчивости в найважнішій для Німеччини справі, а саме свобідного оселювання в Польщі.

Зміна в польськім посольстві у Берліні?

З Берліна повідомляють нас, що в найближчому часі сподіваються відкликання теперішнього польського посла в Берліні, що мав би заняти відповідне вище місце у варшавському міністерстві закордонних справ. Німецька преса займається вже справою його наслідника. Католицькі кола думають, що тим наслідником буде князь Радзівіл, бувший пруський офіцер, про якого кажуть жартом, що в нього пливе кров Гогенцолернів.

Самотні.

Українські соціялісти-радикали й инші народницько-соціялістичні угрупування.

Українська соціялістично - радикальна партія найшлася в досить важкому положенні у звязку з обєднанськими здвигами „Сел. Союзу" і „Нар. Волі". Вже від довшого часу загородила вона собі зовсім самочинно, хоч не зовсім потрібно, шлях до співпраці з українським національним табором, ухваливши і проголосивши резолюцію про недопустимість співпраці з українськими „буржуазними" елементами. Чи та резолюція була продумана, чи може являлась частим у деяких радикальних керманичів „deus-ом ex machina", чи вкінці була вона випливом огірчення з приводу неспроможности опанувати деякі наші централі, — важко сказати. Годиться додати, що довший час Секретаріят радикальної партії, саме в тісному союзі з деякими „буржуазними" мальконтентами, повів був обєднаний наступ на наші краєві централі. На нещастя радикалів, а на щастя чи нещастя тих централь — наступ не лише відбито, але й виключено якінебудь вигляди на його успішність в будуччині.

Понісши поразку, радикали загнівалися на національних демократів і в короткій дорозі ухвалили згадану сердиту резолюцію. З того часу почалася їх пошуканка за союзниками. На протязі трьох років вели вони переговори зі „Сел. Союзом" без виглядів на успіх. Не тут розбирати, чия в тому вина. Сельсоюзники теж не могли погодитися на тезу радикалів про виключення співпраці з міщанськими угрупуваннями, хоч в останньому часі, як ми вже зазначували, пішли на спілку з „Нар. Волею".

На протязі трьох років галицькі радикали вспіли тільки довести до обєднання зі зникаючими останками соціялістів-революціонерів, що остали на Волині. Але одночасно замісць кількох нових одиниць, вони втратили в Галичині старих партійних робітників, як от б. заст. голови д-ра Вол. Гуркевича, д-ра Гр. Стецюка й инших. В останньому часі виступив зі соц.-рад. партії заслужений її діяч д-р Роман Дашкевич, творець і керманич руханково-огневих товариств під назвою „Луг"; керманича львівського „Лугу" М. Козланюка виключено з партії.

Тут розігралася трагічна для соц.-рад. партії баталія за вплив на „Луг". Тоді, як Секретаріят УСРП. змагав до повної диктатури й підчинення партії „Лугів", їх творець і керманич д-р Р Дашкевич хоч